

Andrzej Werner

"Tadeusz Borowski- fenomenologia systemu", Andrzej Werner, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 14/41, 134

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/I/ WERNER Andrzej: Tadeusz Borowski - fenomenologia systemu. W: O prozie polskiej XX wieku. Materiały Konferencji Ogólnopolskiej w Toruniu. Listopad 1968. Pod redakcją A. Hutnikiewicza i H. Zaworskiej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXIV, s. 213-252.

Rozdział książki pt. "Zwyczajna Apokalipsa. Tadeusz Borowski i jego wizja świata obozów" przynosi analizę systemu polityczno-prawnego obozów koncentracyjnych, tak jak się on jawi w prozie Borowskiego. Opis obejmuje różnorodne formy terroru stosowane celowo w obozie, mające prowadzić do założonego efektu i krańcowego uprzedmiotowienia więźniów. I odwrotnie: ów terror okazuje się wynikiem założenia, że więzień jest tylko przedmiotem, że do jego życia nie są przywiązane żadne wartości. Wyłącznie rzeczowy status przysługuje tu jednak nie tylko więźniowi, ale i jego oprawcy. Ten system sfunkcjonalizowany i zhierarchizowany, ale zawsze rzeczowy, zostaje nazwany porządkiem totalitarnym: proza Borowskiego przedstawia krystalicznie czysty, najdalej z historycznych realizacji posunięty model państwa totalitarnego.

BP/41

A.W.

/I/ ZAWORSKA Helena: O "Złotych oknach" Adolfa Rudnickiego. W: O prozie polskiej XX wieku. Materiały Konferencji Ogólnopolskiej w Toruniu. Listopad 1968. Pod redakcją A. Hutnikiewicza i H. Zaworskiej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXIV, s. 253-294.

Analiza powieści Adolfa Rudnickiego, oparta na problematyce językowej: 1/ wyjaśnia przyczyny, dla których pisarz tak często używa w swym tekście wyróżnień graficznych, spacji i cudzośłów; 2/ opisuje charakterystyczne cechy języka, jakim posługiwali się ludzie w okresie okupacji hitlerowskiej w Polsce; 3/ porównuje dwa zakresy nowych twórców językowych: język, którym posługiwali się hitlerowcy, oraz język ofiar terroru; 4/ bada sposoby, jakimi Adolf Rudnicki włącza w tekst swej powieści dokumentalne zapisy języka okresu okupacji; 5/ określa różne typy artystycznych prezentacji zbiorowości, przekazywania doświadczeń masowych; 6/ zestawia dwa rodzaje wypowiedzi językowych, przeplatające się w sposób kontrastowy w całej powieści Rudnickiego: potoczną mowę okupacyjną oraz styl artystyczny autora.

BP/41

H.Z.